

Groene jongens

Landbouw en zorgverlening gaan hand in hand bij Groene Zorg. Ook voorzieningen met een eigen instellingsboerderij of sociale werkplaatsen met eigen land- en tuinbouwactiviteiten horen erbij. Het steunpunt Groene Zorg werd opgericht in 2004. De meest bekende vorm van Groene Zorg is de zorgboerderij.

Schoolmoeë jongen plukt blauwbessen

Voor de dertienjarige Jason was Groene Zorg een redding. De jongen was schoolmoe en leerkrachten hadden het helemaal met hem gehad. Begin juni van vorig schooljaar stelde het CLB hem voor om zich een tweetal weken over zijn toekomst te bezinnen op Blueberry Fields, een blauwbessenbedrijf in het Limburgse Koersel. Even rust was voor iedereen welkom. "We zochten een oplossing, geen straf", bena-

planten water geven, met de honden spelen, blauwbessen sorteren op de band, het mes van de grasmaaier schoonmaken, mee tenten opzetten. Op een boerderij van vijftien hectare behoort lanterfantanten nu eenmaal niet tot de mogelijkheden. "Natuurlijk had Jason variatie nodig, maar het was ook belangrijk dat hij zaken kon doen die anders door anderen moesten worden gedaan. Om het werk van de zorgboer te verlichten, maar ook om Jason

2004. Landbouw was op zoek naar verbreding en differentiëring, de welzijnssector naar vrijwilligers om mensen op te vangen. Moet te combineren vallen, vonden de Boerenbond, Groep KVLV en Cera. Zij richtten in 2004 samen Steunpunt Groene Zorg op. De taak van het steunpunt is de band tussen land- en tuinbouw en de betrokken welzijnstakken aanhalen. Een recent evaluatierapport leert dat sinds 2004 veel landbouwers en welzijnswerkers werden overtuigd om groen en zorg te combineren. En waren de eerste zorgboeren voornamelijk idealisten die jongeren of volwassenen met een handicap uit instellingen opvingen, dan staat Groene Zorg intussen voor elk samenspel tussen een groene omgeving en de zorg voor kwetsbare groepen uit de samenleving.

Toch is Groene Zorg niet louter een successtory. In hetzelfde evaluatierapport lezen we dat onder meer de communicatie tussen welzijn en landbouw niet altijd goed is, het ministerie van welzijn niet altijd even sterk geïnteresseerd blijkt, voorzieningen onvoldoende geïnformeerd zijn over hun rol, de vergoeding voor de zorgboer te laag is en het huidige wettelijk kader te beperkt. Er is dus nog vooruitgang mogelijk, maar er valt in de evaluatie ook veel goeds te lezen. Dat het aantal zorgboerderijen gigantisch is toegenomen, bijvoorbeeld, van 46 in 2003 naar 258 dit jaar. Gezien echter ook de zorgvragen fors groeien, van 146 in 2005 naar 256 in de eerste helft van 2007, wordt een geschikte zorgboerderij vinden alsmaar moeilijker, zeker omdat de boerderijen meestal afgelegen liggen.

Op de zorgboerderij telt iedereen mee

drukt *Greta Das* van het CLB. "De vicieuze cirkel moest worden doorbroken en omdat de ervaring leert dat een zoveelste nieuwe school zelden uitweg biedt, kozen we voor een adempauze op een boerderij. In de hoop dat Jason daar wel tot rust zou komen."

Wat heet rust. Op Blueberry Fields kreeg Jason meteen tal van taken toebedeeld: de

zich nuttig te laten voelen. Hij had een laag zelfbeeld en zijn vertrouwen in volwassenen was gering. Hij moest dus opnieuw relaties leren op te bouwen", zegt *Greta Das*.

Jason kreeg meer tijd dan eerst gepland, want zijn verblijf op Blueberry Fields werd met enkele weken verlengd, tot aan de vakantie. Meer nog, ook nu nog is

Bedrijfsleider Tan Tze Ying van zorgboerderij Blueberry Fields. Op een boerderij van vijftien hectare hoort lanterfantanten niet tot de mogelijkheden.

Blueberry Fields voor Jason een tweede thuis. Hij brengt er zijn weekends en vakanties door. Das: "Natuurlijk hebben wij als CLB oog voor de leerplicht en is het de bedoeling dat zo'n jongen snel weer naar school kan, maar voor Jason was het zinvol langer op de boerderij te blijven. Hij was duidelijk aan het bijdraaien en had de landbouwmicrobe zelfs zo te pakken dat hij intussen had beslist om tuinbouw te gaan studeren. Dan kon hij toch beter meteen in het nieuwe schooljaar fris aan de start verschijnen, niet?"

Doe ik het goed?

Het boerenleven dwong Jason dus tot reflectie. Hij zag in dat conflicten soms met zijn eigen gedrag te maken hadden. Want, hoewel op Blueberry Fiels iedereen aardig voor hem was, kreeg hij toch terechtwijzingen die hem heel bekend in de oren klonken. Misschien moest hij toch maar eens wat meer op zijn manieren letten. Zorgboer *Luc Vandebroek*, medewerker op Blueberry Fields en de individuele begeleider van Jason, wijst hierbij op de kracht van een niet-schoolse omgeving. "Ik ben geen leraar", zegt hij. "De enige straf die ik hem kon geven, was dat hij niet meer mocht komen. Maar dan had ik ook mezelf gestraft. Jason is hier kind aan huis geworden."

Vandebroek praat ook graag over de voordelen die Groene Zorg biedt aan het blauwbessenbedrijf zelf. "Wij komen daar ook zelf zachter uit", zegt hij. "Bij een bedrijf als het onze, waar gezondheid, ambachtelijk werk en educatie hoog in het vaandel worden gedragen, past Groene Zorg in de bedrijfsfilosofie. Waarom zouden wij ons niet openstellen voor de kwetsbaren in onze maatschappij, voor mensen met een fysieke of psychische handicap? Dat was eerst het plan, maar omdat het voor gehandicapten moeilijk is om hier te geraken, zijn we ingegaan op de vraag om schoolmoë jongeren tijdelijk op te vangen. Jason was de tweede jongen die kwam. Van hem weet ik wel zeker dat de korte periode hier zijn leven zal hebben bepaald."

Groetjes uit de zorgboerderij

Ook *Chris Caerts* is een overtuigde zorgboer. Hij is schaapherder en eigenaar van 15 inn, een fraai gerestaureerde langgevelhoeve die als bed & breakfast is ingericht. De voorbije jaren zijn in het kader van Groene Zorg een dertigtal jongeren en volwassenen op zijn erf terechtgekomen. De jongeren hadden een verleden bij de bij-

zondere jeugdzorg, de volwassenen een psychiatrische voorgeschiedenis. De meesten zijn een week à drie maanden gebleven, eentje is zeven maanden blijven hangen. "Geen van hen was een onbeschreven blad", zegt Caerts. "Allemaal hadden ze hun verleden, hun dossier, hun onzekerheden over de toekomst, maar geen van hen heb ik daar ooit op aangesproken. Alleen dat is voor hen al een verademing."

Een meer romantische setting dan Caerts' hoeve, gelegen in het landelijke gebied tussen Olmen en Meerhout, kan je je amper voorstellen. Alleen al de ruime ontvangstkamer, even naturel met eik, linnen en kalkverf aangekleed als de rest van de hoeve, spreekt tot de verbeelding. En dan zijn er nog de vier prachtige gastenkamers, de immense tuin waar Border Collies schapen bijeendrijven en de omringende weidse velden. Een mens moet echt hard zijn best doen om hier *niet* tot rust te komen. Boer Caerts beklemtoont dat hij zich als boer opstelt. "Ik ben geen hulpverlener en ga met de gasten dus ook niet in discussie over hun situatie. Kijk, hun verblijf hier lost natuurlijk niet plots al hun problemen op, maar ze ervaren wel dat er nog wat anders bestaat dan 'toestanden'. We praten over het vinden van een perspectief, over een duwtje in de juiste richting." Het overkwam de drieëntwintigjarige Vanessa, een cliënte uit de psychiatrie. "De negen dagen die zij in 15 inn, bij het gezin van Caerts, doorbracht, waren voor haar van grote betekenis", zegt *Bart Vermeulen* van beschut wonen De Hulster in Kortenberg. "In een leven dat als een aaneenschakeling van problemen moet hebben gevoeld, werd de pauzeknop even ingedrukt."

In de nieuwsbrief van De Hulster schrijft Vanessa inderdaad met enthousiasme over "die goede tijd op de zorgboerderij". Ze praat over de wekker die al om zeven uur 's morgens rinkelt, over de vijfhonderd schapen, de tien honden, de zeven koeien en twee paarden, over het harde en zware werk dat er op de boerderij moet gebeuren, over de kinderen van Caerts, over een schapenrace en hoe vreselijk ze het vond om dode lammeren op te rapen. Kan een mensenleven kantelen in negen dagen? "Feit is dat Vanessa uit die ervaring vertrouwen heeft geput, want nadien is ze op zoek gegaan naar vrijwilligerswerk bij een dierenorganisatie. Dat werk heeft ze niet gevonden, maar ze is nu wel aan de slag in een kleuterschool", zegt Vermeulen. "We doen hier niet aan wonderen", zegt Chris Caerts. "Eigenlijk zit het net in klei-

ne dingen. Neem nu de jongeren die hier via het project ervaringsleren komen. Veelal zijn dat gasten uit een gemeenschapsinstelling. Ze hebben allerlei gedragsstoornissen, terwijl 15 inn toch een gastenverblijf is. Welnu, de ommekeer bestaat erin dat zij de ontvangstkamer niet langer met groot geweld binnenstormen, maar rustig komen binnenwandelen, nadat ze kort hebben gecheckt of hun hemd wel in hun broek zit en hun haar netjes ligt." En zelf heeft Caerts natuurlijk ook wat aan zijn Groene Zorg-gasten. "Als je weet dat het hek hier zo'n dertig à veertig keer per dag open en dicht moet, dan is het geweldig als iemand dat voor je doet."

Zo ziet een schaap er dus uit

Het project ervaringsleren geeft jongeren met een lange hulpverleningsgeschiedenis de kans om twaalf à veertien weken in een landbouwbedrijf door te brengen. Sinds 2004 zijn vierenvijftig jongeren hier vrijwillig op ingegaan. "Voor deze toch wel zwaar beschadigde jongeren brengt de klassieke hulpverlening nog weinig zoden aan de dijk", zegt projectbegeleidster *Kristel Nuyts*. "Een nieuwe situatie, nieuwe ervaringen en activiteiten – velen van hen hebben nog nooit een schaap van dichtbij gezien – kunnen nieuwe kansen bieden. Zo merken ze bijvoorbeeld dat ze wel degelijk iets kunnen en krijgen ze wat meer vertrouwen. Vergeet niet dat zij vooral problemen en mislukkingen hebben meegemaakt en zich niet bewust zijn van het feit dat ze vaardigheden bezitten."

Uit de verslagen die deze jongeren achteraf maken, blijkt ook dat velen van hen het ervaringsleren wel degelijk als een nieuwe start hebben ervaren. Ze hebben het over de intense relatie met de zorgboer(in) en het gezin, maar ook over het feit dat hun dossier hen eens niet werd aangerekend. Ze waren dus voor een keertje niet 'de probleemjongere'. "Gek genoeg vertonen ze op de boerderij ook nauwelijks het gedrag dat hen normaal in de problemen brengt", zegt Nuyts nog. "Blijkbaar brengt de natuur hen tot rust." Boer Caerts gaat met deze stelling akkoord. "Meer nog, na het weekend, wanneer de jongere even naar huis of naar de instelling is geweest, is het altijd weer lastig starten." Tot het groen hen weer minder kwetsbaar maakt.

tekst | **Jelle Van Riet**

foto | **Jan Locus**

Info: www.groenezorg.be